

DEBAT

Maks. 2000 tegn, skriv til bogdebat@weekendavisen.dk. Angiv venligst navn og adresse.

Holdt 1

Jacob Holdt
Foredragsholder

Det kan ærgre mig, at Weekendavisen to gange har fået mig i fælden ved, at jeg svarer på noget, jeg ikke først har fået til gennemlæsning, sidst historien om den 134-årige Charles Smith. Jeg svarede, at et avisudklip, vi fik tilsendt i *Amerikanske Billeder* efter hans død, viste, at der var tvivl om alderen. Da jeg efterfølgende så WA's historie om, at der var fundet beviser for at CS havde fusket med sin alder, spærrede jeg øjnene op – ikke mindst fordi WA ikke havde forelagt mig disse beviser, da jeg udtalte mig.

Siden har jeg talt med mine amerikanske medarbejdere fra dengang. WA er bekendt med deres navne, i dag blandt andet en professor i USA og en formand for »Democrats abroad« herhjemme. De udtalte enigt, at i alle de år vi kørte *Amerikanske Billeder* i USA og Europa har ingen nogen- sinde forelagt os beviser for, at Charles Smith løj. Den eneste måde, vi dengang hørte om nye kendsgerninger, var, når nogen sendte os en artikel om det. De artikler, som WA ved Googles hjælp, har fundet, er fra efter 1985, hvor de nye udgaver af bogen og showet for længst var publiceret. WA manipulerer derfor med den tids virkelighed over for læserne ved at bruge Google, der først blev opfundet, da *Amerikanske Billeder* var i sin nedtrapning. Og presser så tilmed Louisiana til at trække noget undervisningsmateriale tilbage, som jeg ikke vidste eksisterede, og som alligevel ikke bruges nu, hvor min udstilling for længst er taget ned. Således manipulerer WA en påstand om »Jacob Holdts løgne« ud i de ukritiske medier, som får det til at lyde, som om »Louisiana har måttet trække Jacob Holdts værker tilbage.«

Når alt undervisningsmateriale i verden opgraderes i takt med nyere forskning, var det så ikke nok at afkræve, at Louisiana ændrede nogle sætninger om Charles Smith? I forlanger jo ikke, at jeg selv trækker hele min bog tilbage, men blot at jeg opdaterer den med nyere oplysninger, ingen omkring mig kendte til?

Der var langt mere alvorlige grunde til, at jeg selv engang »trak min bog tilbage.« Et centralt vidne var også den ekspert, jeg i 1980 fik fløjet over for kritik at gennemgå mit manuskript for fejl – en af de førende sorte psykiatere, Dr. Charles Pinderhughes, som forskede i sortes mentale sundhed. I en uge gennemgik han mit manuskript i mit sovevæ-

relse, hvorefter han erklærede, at bortset fra tre sætninger var det »et mesterværk.« Når selv en mand, der lige efter Charles Smiths død så avisudklippet med tvivlen om hans alder, ikke med al sin ekspertise i ghettoens psykopatologi slog ned på Charles Smiths løgne, hvorfor så forlange, at vi andre kunne?

Hvorfor var det vigtigt at få netop ham til at gennemgå manuskriptet? Jo, tre år før i 1977 havde jeg brugt min sagfører, Søren B. Henriksen (siden direktør for Dansk Handel og Service) til i en langstrakt juridisk krig med Informationsforlaget om at få bogen standset over hele verden. Min kontakt fra »russerne« (som vi kaldte dem i *Amerikanske Billeder* uden at vide at ca. 40 procent af Sovjets udenrigsansatte var KGB) havde nemlig fortalt at Sovjet ville bruge min bog verden over i en målrettet kampagne mod præsident Carters menneskerettigheds-politik. Carter var den første amerikanske præsident, som gjorde op med den voldspolitikk, der havde radikaliseret os 68'ere. Hele vores ungdom havde vi set USA overalt i de fattige lande vælte demokratisk valgte regeringer og støtte blodige militærdiktaturer. For første gang i historien kom nu en helt ny slags præsident, der kæmpede for menneskerettigheder og aldrig førte krig. Ligesom jeg satsede Carter på dialog med fjenden. For ikke at skade hans politik kunne jeg derfor ikke andet end at standse min egen bog fra udgivelse i alle nye lande. Min forlægger Per Kofod fik først verdensrettighederne tilbage efter Murens fald, hvor den nu var uinteressant i stormagts-piller.

Da WA nu også forsøger at grave i mit Afrika-fonds stort set ukendte eksistens bliver jeg også nødt til at fortælle

historien om, at min kontakt med KGB opstod, fordi jeg ønskede Sovjets hjælp til at trænge igennem det marxistiske bureaukrati i Angola. I min barndom var det min drøm som Albert Schweitzer at bygge et junglehospital og med de store bogindtægter, der nu blev stillet mig i udsigt, kunne drømmen gå i opfyldelse. Da jeg ikke kunne få min royalty ud af østlandene ønskede jeg Sovjets hjælp til, at disse betalte i form af hospitalsudstyr. Men alle disse drømme blev knust, da jeg opdagede KGB's planer, og derfor selv lukkede for fremtidige pengetilførsler fra bogen for ikke at skade Carter.

Holdt 2

Jes Vestergaard
Edvard Niemanns Vej 1
9000 Aalborg

Tre en halv side i WA bare i denne uge om unøjagtigheder i Jacob Holdts 38 år gamle bog, *Amerikanske Billeder – En personlig rejse gennem det sorte Amerika*.

Fusk siger for eksempel Adam Holm i WA # 36, ud fra en journalistisk vurdering af »afsløringerne«.

Men *Amerikanske Billeder* er hverken journalistik eller erindringslitteratur, som Holm hævder. Holdts værk, bogen og showet, er kunst! Det er relationel kunst (Nicolas Bourriaud). Holdts kunst tager afsæt i helheden af menneskelige relationer og deres sociale kontekst fremfor en uafhængig og privat verden. Han skaber en social verden i hvilken folk kommer sammen for at deltage i en fælles aktivitet. Værkets rolle er ikke – som det oftest er – at skabe indbildte og utopiske realiteter, men faktisk at blive til måder at leve på og modeller for handling inden for den

virkelige virkelighed.

Poul Erik Tøjner har i *Tro, håb og kærlighed* karakteriseret Holdt på denne måde: »Holdt er fotograf og fortæller – langt mere i slægt med den litterære realisme og det dokumentariske blik end med fotografihistoriens mere formelle eksperimenter. Billederne er for ham intet uden fortællingen, uden de mennesker, hvis liv vi som beskuer ser på.«

Derfor giver det ikke mening at vurdere Holdts værk eller af kunst i øvrigt ud fra journalistiske idealer med høje krav om sandhed og troværdighed.

Så Adam Holm, Bo Bjørnvig, Johs Lyngje med flere: Stop venligst det småt-skræmte flueknæpperi, før det bliver for pinligt.

Holdt 3

Martin Kryhl Jensen,
Historiker
Lyngby

Gennem de seneste uger er der i Weekendavisen blevet oprullet flere eksempler på usandheder, overdrivelser og underbyggede påstande i Jacob Holdts bog *Amerikanske Billeder*. Går man de forskellige udgaver af bogen efter i sømmene vil man opdage, at der ikke er tale om enkeltstående tilfælde.

Ifølge den første udgave af *Amerikanske Billeder* (1977) tog Holdt til Canada for at arbejde på en gård for en familie, han havde mødt i København. Han havde ingen forestilling om USA, andet end som »et kedeligt hvidt land. At der også var negre og andre farvede tror jeg egentlig aldrig var gået op for mig.« Af eventyrlyst ville han rejse til Mellemamerika, men kom »af en eller anden grund« aldrig videre end til USA. Ifølge 1992-udgaven – efter den første stormende succes og beregnet for et amerikansk publikum – var den unge Jacob Holdt helt anderledes bevidst om de sortes kamp i Sydafrika og USA, som han havde skrevet rapporter om i skolen, og som han måske var blevet ubevidst kaldet til ved at se »et stort smukt portræt af en sort kvinde« på Brugsens over for kirken i barndomsbyen Agerbæk (den kendte reklame for Cirkel-kaffe). Skal man derimod tro en tale, holdt af Jacob Holdt på »min læremester Jørgen

Dragsdahls 50-års fødselsdag, tog han til USA på foranledning af netop Dragsdahl, som var engageret i »De Sorte Panteres« kamp i USA, hvilket han søgte også at engagere andre i – ikke mindst hos Venstresocialisterne. Jacob Holdt fik han i hvert fald overbevist om, »at det var i Amerika, den virkelige 'globale' kamp for retfærdighed foregik,« og han drog til De Sorte Panteres hovedkvarter i San Francisco og begyndte at tage billeder for dem til deres kamp.

Ser man på Holdts beskrivelser af, hvordan bogen *Amerikanske Billeder* blev til, så findes der også her vidt forskellige udgaver. I 1977 gjorde Jacob Holdt et stort nummer ud af, at bogen »altså er helt personlig« og et produkt fra hans egen hånd. Til Politiken samme år udtalte Holdt, at »normalt har jeg svært ved at formulere mig skriftligt, men her flød det blot i en lind strøm.«

Senere gav Holdt imidlertid en helt anden version. Nu forklarede han, at man havde måttet »indkalde Kirsten Thorup og en hel hær af sprogeksperter til at få et læseværdigt manuskript ud af det dengang.« I 1992-udgaven af bogen hed det, at Kit Fennestad i 1977 havde haft »frie hænder til at fortolke mine følelser« i lay-out og udvalg af billeder. I samme udgave nævnte Holdt, at fotograf Jan Steenwijk havde hjulpet ham med at lave *Amerikanske Billeder*. Den første udgave af *Amerikanske Billeder* dedikerede Jacob Holdt – i en længere hyldest – til »romantikerne, idealisten, filosofen og især pragmatikerne Fidel Castro« for dennes kamp for de undertrykte. Bogen blev altså ikke tilegnet de fattige undertrykte sorte amerikanere, som den påstod at skildre, men derimod Cubas kommunistiske diktator.

Ngugi

Vibeke Stenderup
Cand.mag.
Tidligere forskningsbibliotekar
ved Statsbiblioteket

I Weekendavisen nr. 35 er Ngugi wa Thiong'o citeret for ved et møde i Danmarks Biblioteksforening 1980 at beskyldte Karen Blixen for racisme. Dette kræver en nærmere uddybning.

For at fejre foreningens 75-års dag bad man U-landsudvalget om at samle en antologi af afrikanske noveller. Det blev til *Fangen der gik med briller*, redigeret af Uffe Harder, Fremad 1980. Titelnovellen var skrevet af sydafrikaneren Bessie Head,

som blev inviteret til Danmark sammen med kenyeneren Ngugi wa Thiong'o. Bessie var allerede flygtet til Botswana og kunne godt rejse, men Ngugi havde været fængslet efter at hans kritik af myndighederne var udtrykt i et skuespil på kikuyu. Det lykkedes ved Udenrigsministeriets hjælp at skaffe ham udrejsetilladelse. Ved mødet kvitterede han ved i sit foredrag at beskyldte Karen Blixen for racisme.

Efter mødet i København var der programsat et seminar på Aarhus Universitet, Engelsk Institut, kendt for undervisning og forskning i Commonwealth litteratur. Ngugi boede i mit hjem, og jeg husker, at min mand spurgte ham om, hvilke af Blixens værker han især refererede til. Han måtte indrømme, at han ikke havde læst noget som helst af Blixen. Så forærede vi ham *Vintereventyr*, som vi havde i en engelsk udgave.

På seminaret kritiserede Ngugi den vestlige u-landsbi-stand. Jeg spurgte med baggrund i mine egne erfaringer fra Den tredje Verden, om han ikke så tegn til at moderne u-landshjælp foregår på den lokale befolknings præmisser. Han svarede med den gamle kliché om, hvem der malker koen tom. Jeg mener at erindre, at dette seminar blev refereret i *British Humanity Index*. Lærere og studenter med interesse i afrikansk litteratur i almindelighed og Ngugis romaner i særdeleshed havde regnet med tid til drøftelser. Men det havde han ikke lyst til.

Nogle år senere mødtes vi i London ved et møde i den internationale forening for Commonwealth litteratur og sprog, hvor jeg var korresponderende medlem af bestyrelsen. Her overværede jeg en opførelse på engelsk af det skuespil, der var skrevet på kikuyu, og som havde medført forfatterens fængsling. Stykket er en voldsom kritik af kolonierbedsmændenes og især deres kvinders måde at omgås og tiltale deres indfødte tjenestefolk på. Jeg klappede naturligvis ved tæppefald, men oplevede så, at en ung afrikaner kom hen til mig og sagde, at jeg ikke måtte tro at alle kenyanere så så ensidigt på forholdene.